

Foto Jan Albers

VOORJAAR IN DE BIESBOSCH

Door A. K. J. Mulder

't Was een echte koude zonnige aprildag met noordenwind en zo nu en dan een plensbui. Bij de Kop van het Land gingen we met de pont over. Aan de overkant dagen nog wat *smienten* en *pijlstaarten* en ook nog *wintertalingen*. Op een krib in de Nieuwe Merwede zaten *aalscholvers* zich te drogen, de vleugels uitgespreid in de wind. Jammer genoeg broeden er praktisch geen *aalscholvers* meer in de Biesbosch. In de oorlog en ook nog jaren daarna was er een flinke kolonie om de Keizerdijk en langs het Buitenste Kooigat. Maar beroepsvissers hebben ieder jaar na de oorlog stelselmatig de nesten vernield als de vogels aan het broeden waren. Waar ze heen getrokken zijn weet ik niet. Misschien dat de kolonie in het Naardermeer door hun toeloop groter is geworden. Maar het blijft zonde en jammer dat een vogel, die zo echt bij dit landschap hoort, hier niet meer broedt.

Er is een kans, nu hun voormalige broedgebied reseruaat is geworden, aangekocht door O., K. en W., dat ze terugkomen en we hopen dat de vogels in dat geval volledig beschermd zullen worden.

Vooral toen ze langs het Buitenste Kooigat broedden, was het ieder jaar een feest hun komen en gaan te zien. Men kon met de boot tot vlak langs de nesten varen bij hoog water. De grote populieren in de griend waren door hun nestelen al helemaal kaal en afgestorven. Maar in het griendhout van een meter of vier, vijf broedden ze ook. Onder de nesten was altijd allerlei vis te vinden: blei, voorn, paling. Want als een *schollevaar* op het nest gestoord wordt en hij heeft zijn maag met vis, dan braakt hij die uit voordat hij de vlucht neemt. Het ruikt daarom niet erg fris in zo'n kolonie.

Eigenaardig is het dat geen enkele boom op den duur in leven blijft als er *aalscholvers* in nestelen. Na enkele jaren is er geen groen meer aan en na nog enige jaren blijven alleen de grote zware takken nog over. De boom is dood, de winterstormen doen de rest en er blijft alleen een kaal stuk stam staan. Het kan zijn dat de uitwerpselen van de *aalscholver* alle groei van jong hout onmogelijk maken. Bij reigerkolonies gaan de bomen niet dood. Ik ken een bos waar al 25 jaar *reigers* broeden zonder dat de bomen er schade van ondervinden. Het kan zijn omdat de onderlinge afstand van de nesten kleiner is in een *schollevaars*kolonie dan in een reigerkolonie. Dit is logisch want de pikafstand van een *reiger* is veel groter, dan die van een *aalscholver*. Maar wat de oorzaak ook is, een *aalscholver* vernietigt uiteindelijk z'n eigen broedmilieu.

Wie meer over leven en voedsel van deze interessante vogels wil weten leze de publicatie van A. Kortlandt, Levensloop, samenstelling en structuur der Nederlandse Aalscholversbevolking, Ardea 31.

De Biesbosch is een wonderlijk land. Men ziet het 't mooist van het water af. Vandaar dat wij ook altijd met de boot er in rondzwerven. In het vroege voorjaar is er veel te zien. Het oude riet is afgemaaid, de dotters komen in bloei en die zijn, zoals alle planten hier in de Biesbosch, uitzonderlijk groot. Juist omdat het oude riet is afgemaaid hebben we nu meer kans op het zien van de *roerdomp* die hier nog altijd broedt, ofschoon z'n aantal tegenwoordig sterk afneemt. In de broedtijd sluipt de *roerdomp* stil tussen de rietstengels door, maar nu is er een goede kans hem op te zien vliegen.

Er is nog een vogel die bij dit land hoort: de *bruine kiekendief*. Dan weer hoog in de lucht, dan weer laag over het land scherend, houdt een paartje kiekendieven zijn baltsvlucht. Jammer genoeg neemt ook hun aantal sterk af. Er worden, geloof ik, nog altijd wel kiekendieven geschoten. Vlak na de oorlog was er op elk griend- en rietland wel een paartje te vinden, maar nu zijn er in de hele Biesbosch nog maar enkele paren over.

Dat ze geschoten worden is een feit. Ik heb er zien hangen bij het erf van een boerderij als „vogelverschrikker” en verder heel wat opgezet als „jachttrofee” op kasten zien prijken.

Persoonlijk heb ik niet tegen op de jacht als sportief genoeg. Maar dan moet deze zich bepalen tot *wilde eenden*, *houtduiven*, *fazanten*, hazen en dergelijk wild, dat hier in overvloed is.

Er is nog een prooivogel in de Biesbosch, maar die wordt gelukkig bijna niet geschoten. Dat is de *bosuil*. Ik herinner me nog altijd als de dag van gisteren, dat ik als jongen in een knotwilg klom aan een dijk van

het Dortse Eiland en dat er onverwacht een *bosuil* uitvloog. 's Avonds klinkt hun roep „hoe-hoe-hoe” nog altijd in de Biesbosch. Ze hebben ook nog volop nestgelegenheid.

Langzaam zakken we in de boot met de stroom mee af naar de kant van de Amer en we komen in het gebied van de gorzen en slikken, het land van riet en bies, zand- en slikplaten. Na een tijdje zitten we aan de grond en kunnen niet verder. Nu maar lui in de boot gaan liggen, de kijkers bij ons en wachten wat langs en over ons trekt. In de luwte van een hoge wal is het best uit te houden.

In de verte, op een slikplaat zitten *wintertalingen*, *bergeenden* en zo waar ook al een enkele *zomertaling*. Gewone *wilde eenden* zijn er maar weinig meer. Op een zandplaat vlak bij ons strijkt een *kievit* neer en na een uurtje is het al aardig vol om ons heen. Er zitten *tureluurs* en *grutto's*, een *zwarte ruit*er vliegt luid roepend over, een paar *groenpootruiters* strijken neer. Maar het mooiste komt nog: luid gakkend komen de *grauwe ganzen* overvliegen en strijken neer op de plaat voor ons.

Nu maar niet te veel bewegen. Na een tijdje beginnen ze een bad te nemen, waarbij ze met de vleugels in het water slaan en een geweldige deining maken. Opeens gaan alle koppen omhoog. Eén van ons heeft zich toch teveel bewogen en luid roepend vliegen ze op.

Nu kun je goed zien, waarom zij *grauwe ganzen* worden genoemd. De voorvleugel is lichtgrijs, een opvallend verschil met de *rietgans*, die een donkere vleugel heeft. Een eind verder strijken ze weer neer op een plaat met biezen en gaan azen. Ze zoeken de wortelknolletjes van de biezen. Maar ook de jonge spruiten eten ze graag.

Zo langzamerhand is het water weer opgekomen. We raken vlot en drijven met de stroom mee naar ons uitgangspunt terug. Een paartje *grote zaagbekken* blijkt ook nog niet naar het noorden te zijn vertrokken. Vooral de mannetjes zijn prachtig in het voorjaar, met hun dondergroene koppen die fel contrasteren met het rosewit van hals en buik. Drijvend langs de vriendwal horen we het „pè, pè, pè” van *matkopmezen*, die hier veel voorkomen. Bij een pas gemaaid rietlandje leggen we even aan. Hier hebben we vaker in het voorjaar de *snor* gezien en gehoord. Maar ditmaal luisteren we vergeefs.

Door een kronkelende kreek bereiken we de aanlegplaats. Over een maand zal hier weer volop de *grote karekiet* zingen, maar daarvoor is het nu nog te vroeg. Wel zingt er een *fitis*. Dat is, met de *matkopmees*, wel het meest voorkomende zangertje van de vrienden, gevolgd door *koolmees* en *winterkoninkje*. Bij de steiger leggen we aan. De boot wordt voor en achter vastgemaakt met dreg en lijn.

Op het bruggetje over de kreek stoppen we nog even. Ja daar drijven *brilduikers*: twee mannen en een paar wijfjes. Daarmee is de koek op, voor vandaag. We rijden de pont op en laten het wereldje, waar de natuur nog domineert, achter ons.

Litteratuur: De Biesbosch, land van het levende water. Uitg. W. J. Thieme & Cie, Zutphen.

- *Het adres van de schrijver luidt: A. K. J. Mulder, Wallerstraat 43, Delft.*